

[2023] 2 एस. सी. आर. 713

इंडियन रेल्वे कन्स्ट्रक्शन कंपनी लिमिटेड वि.

मेसर्स नॅशनल बिल्डिंग्स कन्स्ट्रक्शन कॉर्पोरेशन लिमिटेड

(2022 चा दिवाणी अपील क्रमांक 8460)

मार्च 17, 2023

[एम. आर. शाह आणि एम. एम. सुंदरेश, जे. जे.]

लवाद आणि समेट कायदा, 1996-एस. एस.34, 37-अपीलकर्ता-
इरकॉन आणि प्रतिवादी-एन. बी. सी. सी. ने एक करार केला ज्या अंतर्गत
एन. बी. सी. सी. ला रेल्वे स्थानक आणि व्यावसायिक संकुलाच्या
बांधकामाचे काम देण्यात आले-एन. बी. सी. सी. निर्धारित वेळेत काम
करण्यात अयशस्वी ठरले आणि काम सोडून देण्यात आले-इरकॉनने एन.
बी. सी. सी. ला कराराच्या कलम 60.1 वर अवलंबून असलेला करार
संपुष्टात आणण्यासाठी नोटीस बजावली-एन. बी. सी. सी. ने लवाद खंड
केले-लवाद न्यायाधिकरणाने दोन सुरक्षा बँक ठेवींच्या परतावा एन. बी. सी.
सी. चा दावा म्हणजे दावा क्रमांक 33 आणि 34 नाकारला.-न्यायाधिकरणाने
कलम 60.1 च्या संदर्भात समाप्तीचे निर्णय घेतले, परंतु कलम 17.4 च्या

संदर्भात समाप्तीचे समर्थन केले आणि परिणामी दोन रोखे बँक ठेवींच्या परतावा एनबीसीसीचा दावा फेटाळला-न्यायाधिकरणाने प्रतिदावा क्र. 3 (एन. बी. सी. सी. ला दिलेल्या विविध आगाऊ रकमेवर 18 टक्के दराने व्याज, विशेषतः (1) विशेष आगाऊ रक्कम आणि (2) उपकरणांच्या हायपोथेकेशनविरुद्ध आगाऊ रक्कम) इरकोनच्या बाजूने-उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांनी दावा एन. ओ. एस. च्या लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला नकार बाजूला ठेवला. -एन. बी. सी. सी. चे कलम 33 आणि 34, सुरक्षा ठेव परताव्याशी संबंधित असलेल्या मर्यादेपर्यंत, असा निष्कर्ष काढतात की एकदा लवाद न्यायाधिकरणाला कलम 60.1 संबंधित समाप्ती न्याय्य नसल्याचे आढळून आले की, त्यानंतर लवाद न्यायाधिकरणाला कलम 17.4 अंतर्गत रोखे जप्तीचे समर्थन करणारा समाप्तीचा विचार करणे खुले नव्हते- न्यायाधीशाने न्यायाधिकरणाने प्रतिदावा क्र. 3, विशेष आगाऊ रकमेवर 18 टक्के व्याज देण्याचा करारामध्ये कोणताही खंड नाही, असे निरीक्षण नोंदवत उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने उक्त अपील अंशतः मंजूर केले आणि विशेष आगाऊ रकमेबाबत 18 टक्के दराने इरकोनच्या बाजूने व्याज देण्यास परवानगी दिली-अपील केल्यावर असे म्हटले गेले: कलम 17.4 ए. सी. डी. ई. एफ. जी. एच. 713 च्या लागू होण्यावर लवाद न्यायाधिकरणाने

नोंदवलेला निष्कर्ष कलम 17.4 अंतर्गत करार रद्द करणे आणि/किंवा रद्द करणे हे न्यायाधीश किंवा उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने खारीज केले नव्हते, म्हणूनच, कलम 17.4 च्या लागू होण्यावर लवाद न्यायाधिकरणाने नोंदवलेल्या निष्कर्षांना अंतिमता प्राप्त झाली आहे-कलम 17.4 आणि 60.1 या दोन्ही अंतर्गत, कंत्राटदाराने काम पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्यास, करार रद्द करणे आणि सुरक्षा ठेव करणे न्याय्य होते-खंड 17.4 अंतर्गत करार रद्द करणे आणि/किंवा खंड 17.4 अंतर्गत करार रद्द करणे, किंवा उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने रद्द केले नाही आणि म्हणून, खंड 17.4 च्या लागू होण्यावर लवाद न्यायाधिकरणाने नोंदवलेल्या निष्कर्षांना अंतिमता प्राप्त झाली आहे. 33 आणि 34 पुनर्संचयित-तथापि, त्याच वेळी न्यायाधिकरणाद्वारे उपकरणांच्या हायपोथेकेशनसाठी आगाऊ रकमेवर 18 टक्के दराने व्याज देणे ही एक उच्च बाजू असल्याचे म्हटले जाऊ शकते आणि म्हणूनच प्रकरणाच्या तथ्ये आणि परिस्थितींमध्ये, जर उपकरणांच्या हायपोथेकेशनसाठी आगाऊ दराने 12 टक्के दराने व्याज दिले गेले तर ते वाजवी व्याज असल्याचे म्हटले जाऊ शकते.

अपीलाला मान्य करताना न्यायालयाने

निर्णय दिला 1. हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की, कलम 17.4 च्या लागू होण्यावर आणि/किंवा कलम 17.4 अंतर्गत करार रद्द करण्यावर लवाद न्यायाधिकरणाने नोंदवलेल्या निष्कर्षाला एकल न्यायाधीश किंवा उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने रद्दबातल केलेले नाही आणि म्हणूनच, कलम 17.4 च्या लागू होण्यावर लवाद न्यायाधिकरणाने नोंदवलेल्या निष्कर्षांना अंतिम रूप मिळाले आहे. करार रद्द करण्यात इरकॉन न्याय्य होता की नाही याचा विचार करताना , कलम 60.1 अंतर्गत किंवा कलम 17.4 अंतर्गत लवाद न्यायाधिकरणाने असा निष्कर्ष काढला की ते पूर्णपणे न्याय्य होते. . [परिच्छेद 7.2]

2. कलम 17.4 आणि 60.1 या दोन्ही अंतर्गत, कंत्राटदार काम पूर्ण करण्यात अपयशी ठरल्यास, आय. आर. सी. ओ. एन. ने करार रद्द करणे आणि सुरक्षा बँक ठेवी न्याय्य आहे. पुनरावृत्तीची किंमत मोजून असे दिसून आले आहे की अभिलेखातील संपूर्ण पुराव्याचे कौतुक केल्यावर लवाद न्यायाधिकरणाने विशेषतः असे निरीक्षण नोंदवले होते की कंत्राटदार निर्धारित वाढीव कालावधीतही काम पूर्ण करण्यात अयशस्वी ठरला आणि त्याने काम देखील सोडून दिले आणि त्यामुळे करार रद्द करण्यात इरकॉन न्याय्य ठरला. वर पाहिल्याप्रमाणे या निष्कर्षाला अंतिम रूप मिळाले आहे. त्यामुळे, इरकॉनने

सुरक्षा ठेव जप्त करणे पूर्णपणे न्याय्य होते आणि म्हणूनच लवाद न्यायाधिकरणाने दावा Nos.33 आणि 34 नाकारणे पूर्णपणे न्याय्य होते, जे इरकॉनने बँक सुरक्षा ठेवी जप्त करण्याच्या संदर्भात होते. लवाद न्यायाधिकरणाने दावा Nos.33 आणि 34 नाकारून दिलेला निर्णय रद्द करण्यात, एकल न्यायाधीश तसेच उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने गंभीर चूक केली आहे. त्यामुळे एकल न्यायाधीशांनी लवाद कायद्याच्या कलम 34 अंतर्गत आपल्या अधिकारक्षेत्रात मर्यादा ओलांडल्या आणि लवाद न्यायाधिकरणाने दावा Nos.33 आणि 34 नाकारल्यावर दिलेला तर्कशुद्ध निर्णय रद्द केला, ज्याला उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने चुकीचे समर्थन दिले आहे. [परिच्छेद 7.3]

3. या परिस्थितीत, एकल न्यायाधीश तसेच उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने लवाद न्यायाधिकरणाने दावा Nos.33 आणि 34 नाकारून दिलेला निर्णय रद्दबातल ठरवत आणि रद्दबातल ठरवत दिलेला आक्षेपाई निर्णय आणि आदेश रद्द करण्यास आणि बाजूला ठेवण्यास पात्र आहे आणि लवाद न्यायाधिकरणाने दावा Nos.33 आणि 34 नाकारत दिलेला निर्णय पुनर्संचयित करणे आणि कायम ठेवणे आवश्यक आहे. [परिच्छेद 7.4]

4. रवीची अँड कंपनी प्रकरणात या न्यायालयाने दिलेल्या कायद्याची अंमलबजावणी करताना, एकदा असे आढळून आले की आगाऊ रक्कम उपकरणांच्या हायपोथेकेशनसाठी दिली गेली होती आणि त्यानंतर जेव्हा लवाद न्यायाधिकरणाने उपकरणांच्या हायपोथेकेशनसाठी आगाऊ रकमेवर व्याज दिले, तेव्हा लवाद कायद्याच्या कलम 34 अंतर्गत अधिकारांचा वापर करताना एकल न्यायाधीशांनी आणि लवाद कायद्याच्या कलम 37 अंतर्गत अधिकारांचा वापर करताना उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठानेही त्यात हस्तक्षेप करण्याची आवश्यकता नव्हती. तथापि, त्याच वेळी 18 टक्के दराने व्याज देणे ही जास्त बाजू असल्याचे म्हटले जाऊ शकते. प्रकरणाची तथ्ये आणि परिस्थिती पाहता, जर उपकरणांच्या काल्पनिक रचनेसाठी आगाऊ 12 टक्के दराने व्याज दिले गेले, तर ते वाजवी व्याज असल्याचे म्हटले जाऊ शकते. [परिच्छेद 7.5]

रवीची आणि कंपनी विरुद्ध युनियन ऑफ इंडिया (2018) 7

एससीसी 664:[2018] 5 एस. सी. आर. 138-संदर्भित.

खटला कायदा संदर्भ

[2018] 5 एससीआर 138

संदर्भित परिच्छेद 7.5

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण:2022 चा दिवाणी अपील क्रमांक 8460.

2018 च्या एफ. ए. ओ. ओ. एस. क्रमांक 112 मध्ये नवी दिल्ली येथील दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या दिनांक 14.08.2018 च्या निकाल आणि आदेशावरून.

आर. एस. हेगडे, फरहत जहान रेहमानी, कृष्णा शर्मा, अपीलकर्त्याचे वकील
अरविंद मिनोचा, वरिष्ठ अधिवक्ता, मयांक क्षीरसागर, सुश्री आभा, रणधीर
सिंग, प्रतिवादीसाठी वकील

न्यायलयाने निर्णय एम. आर. शाह, जे. दिला

1. 2018 च्या एफ. ए. ओ. (ओ. एस.) 112 मध्ये नवी दिल्ली येथील दिल्ली उच्च न्यायालयाने पारित केलेल्या आक्षेपार्ह निकाल आणि दिनांक 14.08.2018 च्या आदेशामुळे व्यथित आणि असमाधानी वाटल्याने, ज्याद्वारे उच्च न्यायालयाने उक्त अपील अंशतः मंजूर केले आहे, इंडियन रेल्वे कन्स्ट्रक्शन कंपनी लिमिटेडने (यापुढे "इरकोन" म्हणून संदर्भित) सध्याच्या अपीलाला प्राधान्य दिले आहे.

2. सध्याचे अपील न्यायालयात दाखल करण्याबाबतची संक्षिप्त तथ्ये खालीलप्रमाणे आहेत:

2. 1 इरकान आणि प्रतिवादी मेसर्स नॅशनल बिल्डिंग कन्स्ट्रक्शन कॉर्पोरेशन लिमिटेड (यापुढे 'एनबीसीसी' म्हणून संदर्भित) यांच्यात एक करार करण्यात आला, ज्याद्वारे प्रतिवादीला वाशी, नवी मुंबई येथे रेल्वे स्थानक आणि व्यावसायिक संकुलाच्या बांधकामाचे रु 3042.91 लाख चे काम देण्यात आले. ते काम 05.04.1990 पासून 30 महिन्यांच्या कालावधीत बांधले जाणार आहे. एन. बी. सी. सी. ला काम वेळेत पूर्ण करण्यात अपयश आले. त्यानंतर दोन्ही पक्षांमध्ये पूरक करार करण्यात आले. आगाऊ रक्कम मंजूर करण्याची तरतूद संपुष्टात आल्याने एनबीसीसीने कामे पूर्ण करण्यासाठी सुधारित कार्यक्रमासह इरकोनशी संपर्क साधला आणि काही अटी आणि शर्तीवर अतिरिक्त आर्थिक मदतीची मागणी केली. इरकॉनने सिडकोशी सल्लामसलत करून बँक हमीविरुद्ध विशेष खटला म्हणून आगाऊ रक्कम देण्यास सहमती दर्शवली. त्यानुसार, विशेष आगाऊ रकमेसाठी 18 टक्के वार्षिक व्याजासह 68 लाख रुपये तरतूद करण्यासाठी दिनांक 17.12.1991 रोजी एक पूरक करार करण्यात आला. दिनांक 17.12.1991 च्या पूरक कराराच्या संदर्भात, एन. बी. सी. सी. ला Rs.68 लाखांची विशेष आगाऊ रक्कम देखील देण्यात आली. एन. बी. सी. सी. आणि ए. च्या कामात विलंब झाल्यामुळे प्रत्यक्ष व्यवहारात काम सोडून देण्यात आले आणि ते ठप्प झाले,

इरकोनने एनबीसीसीला कराराच्या कलम 60.1 वर अवलंबून असलेला करार

संपुष्टात आणणारी तारीख 21.02.1994 रोजी नोटीस बजावली

2. 2 त्यानंतर, दिल्ली उच्च न्यायालयासमोर काही खटल्यांनंतर, एनबीसीसीने लवाद खंड केले. लवाद न्यायाधिकरण स्थापन करण्यात आले. लवाद न्यायाधिकरणाने दिनांक 04.11.2011 रोजी निर्णय मंजूर केला. लवाद न्यायाधिकरणाने दावा Nos.33 आणि 34 या एनबीसीसीचा दोन सुरक्षा बँक ठेवींच्या अग्रिम परताव्याचा दावा फेटाळला. लवाद न्यायाधिकरणाने असे म्हटले की जरी कलम 60.1 च्या संदर्भात समाप्ती करणे कायद्याने वाईट होते, परंतु कराराच्या कलम 17.4 च्या संदर्भात समाप्तीचे समर्थन केले आणि परिणामी दोन सुरक्षा बँक ठेवींच्या अग्रिम परतावा एन. बी. सी. सी. चा दावा म्हणजे दावा Nos.33 आणि 34 नाकारला. लवाद न्यायाधिकरणाने आय. आर. सी. ओ. एन. च्या बाजूने काउंटर क्लेम क्रमांक 3 ला देखील अंशतः परवानगी दिली. काउंटर क्लेम क्रमांक 3 हा एन. बी. सी. सी. ला दिलेल्या विविध आगाऊ रकमेवरील व्याजासाठी एकूण रु. 3,65,38,806/- च्या इरकॉनच्या काउंटर दाव्याशी विशेषतः, दोन विशिष्ट आगाऊ रकमेच्या संदर्भात (1) विशेष आगाऊ रक्कम

आणि (2) उपकरणांच्या हायपोथेकेशन विरुद्ध आगाऊ रकमेशी संबंधित होता,

2. 3 सुविद्य लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेल्या निर्णयाबाबत आणि इरकोनच्या बाजूने असलेल्या दावा क्रमांक 1 आणि 34 आणि प्रतिदावा क्रमांक 3 यांच्याशी संबंधित असंदिग्ध आणि असमाधानी वाटल्याने एनबीसीसीने लवाद आणि तडजोड कायदा, 1996 (यापुढे लवाद कायदा म्हणून संदर्भित) च्या कलम 34 अंतर्गत अर्ज दाखल करून उच्च न्यायालयात धाव घेतली. लवाद कायद्याच्या कलम 34 अंतर्गत केलेला अर्ज हा अनुक्रमे उपरोक्त तीन दावे अनुक्रमांक 33 आणि 34 आणि प्रतिवाद क्र 3 या दाव्यांपुरता मर्यादित होता.

2. 4 तारखेच्या निर्णयाद्वारे आणि आदेशाद्वारे, उच्च न्यायालयाच्या विद्वत्तापूर्ण एकल न्यायाधीशांनी एनबीसीसीच्या लवादाच्या दाव्याच्या अनुक्रमान 33 आणि 34 आणि लवादाच्या प्रतिभूति ठेव रकमांच्या परताव्याशी संबंधित असलेल्या मर्यादेपर्यंत, म्हणजे रु 85,840/- चा दावा फेटाळणे असे निरीक्षण नोंदवले आणि असा निष्कर्ष काढला की एकदा लवाद न्यायाधिकरणाला असे आढळले की कलम 60.1 संबंधित समाप्ती न्याय्य नाही, त्यानंतर कलम 17.4 अंतर्गत जप्तीचे समर्थन करतात. उच्च

न्यायालयाच्या विद्वान एकल न्यायाधीशांनी, विशेष आगाऊ रकमेवर दरवर्षी 18 टक्के व्याज देण्याचा करारामध्ये कोणताही कलम नाही, असे निरीक्षण नोंदवत, प्रतिवाद क्रमांक 3 वरील विद्वान लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला निर्णयही रद्द केला.

2. 5 विद्वान एकल न्यायाधीशाने दिलेला निर्णय आणि आदेश हा लवाद कायद्याच्या कलम 37 अन्वये उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठासमोर अपील करण्याचा विषय होता.

2. 6 आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेशाद्वारे, उच्च न्यायालयाच्या खंडपिठाने लवाद कायद्याच्या कलम 37 अन्वये, विशेष आगाऊ रकमेवर व्याज देण्याचा विचार करता, विद्वान लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला निर्णय कायम ठेवण्याच्या मर्यादेपर्यंत, उक्त अपील अंशतः मंजूर केले आहे. विद्वान एकल न्यायाधीशांनी दिलेला उर्वरित निकाल आणि आदेश उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने पुष्टी/पुष्टी केला आहे.

2. 7 उच्च न्यायालयाच्या खंडपिठाने दिलेल्या वादग्रस्त निर्णयामुळे आणि आदेशामुळे व्यथित आणि असमाधानी वाटणाऱ्या इरकॉनने सध्याची याचिका दाखल केली आहे.

3. विद्वान वकील श्री. आर. एस. हेगडे, अपीलकर्त्याच्या वतीने हजर झाले आहेत-इरकॉन आणि विद्वान वरिष्ठ वकील , श्री अरविंद मिनोचा, प्रतिवादीच्या वतीने हजर झाले आहेत-एनबीसीसी.

4. अपीलकर्त्याच्या वतीने हजर असलेले विद्वान वकील श्री. आर. एस. हेगडे यांनी आवेशाने सादर केले आहे की, संपूर्ण पुरावा आणि अभिलेखावरील सामग्रीचे अवलोकन केल्यावर, विद्वान न्यायाधिकरणाने निरीक्षण नोंदवले आहे आणि असे म्हटले आहे की एनबीसीसीने काम सोडून दिल्यामुळे करार रद्द करण्यात इरकॉन न्याय्य होते आणि जेव्हा या निष्कर्षाला अंतिम रूप मिळाले, तेव्हा इरकॉनने सुरक्षा बँक ठेवी जप्त करणे न्याय्य होते. असे म्हटले जाते की उच्च न्यायालयाने अतिशय तांत्रिक दृष्टिकोन घेतला आहे. असे सादर केले जाते की अशा प्रकारे कलम 17.4 आणि कलम 60.1 हे दोन्ही एकत्र वाचणे आवश्यक आहे. एन. बी. सी. सी. ने करारानुसार काम पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाले की नाही आणि एन. बी. सी. सी. ने काम सोडून दिले की नाही आणि त्यानंतर, वाढीव कालावधीतही एन. बी. सी. सी. काम

पूर्ण करू शकले नाही, असे समाधान झाल्याने, करार योग्यरित्या रद्द करण्यात आला आणि त्यामुळे रोखे जप्त करण्यास पात्र होते, हा मुख्य पैलू विचारात घेणे आवश्यक आहे.

4. 1 त्यामुळे, विद्वान एकल न्यायाधीश (लवाद कायद्याच्या कलम 34 अन्वये केलेल्या अर्जात) आणि उच्च न्यायालयाच्या खंडपिठ या दोघांनीही, विद्वान लवाद न्यायाधिकरणाने दावा क्र 33 आणि 34 फेटाळत दिलेला निर्णय रद्द करणे आणि रद्दबता करणे या दोहोंमध्ये चूक केली आहे, असे सादर केले जाते.

4. 2 हे सादर केले जाते की, एकदा कराराच्या अटींच्या संदर्भात समाप्ती न्याय्य ठरली आणि जरी करार संपुष्टात आणणाऱ्या पत्रात चुकीचा खंड नमूद केला गेला असला तरी, करार संपुष्टात आणण्याचा अधिकार बेकायदेशीर असल्याचे म्हटले जाऊ शकत नाही, विशेषतः जेव्हा कराराच्या विशिष्ट अटींनुसार, म्हणजे खंड 17.4 नुसार.

4. 3 प्रतिवाद दावा क्र 3 चा विचार करता, उच्च न्यायालयाच्या खंडपिठाने, करार/पूरक करारांमध्ये व्याज देण्याची अशी कोणतीही तरतूद नाही या

कारणास्तव, उपकरणांच्या काल्पनिक रचनेसाठी दिलेल्या आगाऊ रकमेवरील व्याज फेटाळले आहे, असे सादर केले जाते. तथापि, आगाऊ रकमेवर व्याज देण्यास कोणतीही बंदी नाही या वस्तुस्थितीचे उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने योग्यरित्या कौतुक केले नाही, असे सादर केले जाते. हे सादर केले जाते की लवादाला दावा सुरू असतानाचा व्याज देण्याचा अधिकार आहे, जोवर तो देण्यास विशेषतः मनाई केली जात नाही. (2018) 7 एस. सी. सी. 664 मध्ये नोंदवलेल्या रवीची आणि कंपनी विरुद्ध सी. डी. युनियन ऑफ इंडिया या खटल्यातील या न्यायालयाच्या निर्णयावर रिलायन्सला स्थान देण्यात आले आहे.

वरील निवेदने सादर करताना, सध्याच्या अपीलाला परवानगी द्यावी आणि लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला निर्णय पुनर्संचयित करावा असे निवेदन केले जाते.

5. प्रतिवादी एन. बी. सी. सी. च्या वतीने हजर असलेले विद्वान ज्येष्ठ वकील मिनोचा यांनी उच्च न्यायालयाने दिलेल्या वादग्रस्त निर्णयाला आणि आदेशाला पाठिंबा देताना ठामपणे सांगितले आहे की सध्याच्या प्रकरणात आय. आर. सी. ओ. एन. ने कलम 60.1 लागू केले आणि करार रद्द केला. कलम 60.1 अन्वये करार रद्द करणे आय. आर. सी. ओ. एन. ला योग्य

वाटले नाही, असे विद्वत्तापूर्ण लवादानेही निरीक्षण नोंदवले आणि असे मत व्यक्त केले, असे सादर केले जाते. तथापि, त्यानंतर लवाद न्यायाधिकरणाने कलम 17.4 अंतर्गत करार संपुष्टात आणण्याचे समर्थन केले, जे विद्वान एकल न्यायाधीश/विभागीय खंडपीठाने योग्यरित्या गृहीत धरले होते.

5.1 कलम 60.1 अन्वये करार रद्द करता आला नसता, असा विद्वत्तापूर्ण लवाद न्यायाधिकरणाने नोंदवलेला निष्कर्ष अंतीम ठरला होता, असे सादर केले जाते. भारतीय अनुच्छेद 136 अंतर्गत मर्यादित अधिकारक्षेत्राचा वापर करून या न्यायालयाने हस्तक्षेप करण्याची आवश्यकता नसलेला, विद्वान एकल न्यायाधीश आणि विभागीय खंडपीठाने योग्यरित्या बाजूला ठेवलेला दावा क्र .33 आणि 34 नाकारण्यात विद्वान लवाद न्याय्य ठरला नाही, असे सादर केले जाते.

5. 2 प्रतिवादी-एन. बी. सी. सी. च्या वतीने हजर असलेल्या विद्वान वकिलाने पुढे असे सादर केले आहे की, उपकरणांच्या कल्पनेच्या विरुद्ध आगाऊ रकमेवरील व्याजावरील करार/पूरक करारांमध्ये कोणतीही विशिष्ट तरतूद नसल्यामुळे, उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने ते योग्यरित्या बाजूला ठेवले आहे.

वरील निवेदने सादर करताना, सध्याचे अपील फेटाळण्याची विनंती केली जाते.

6. संबंधित पक्षांची बाजू मांडणारे विद्वान वकील यांचे म्हणणे आम्ही सविस्तर ऐकले.

7. वर नमूद केल्याप्रमाणे, विद्वत लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेल्या निर्णयाला विद्वत एकल न्यायाधीशांसमोर आणि आता या न्यायालयासमोर, दावा क्रमांक 33 आणि 34 आणि प्रतिवाद दावा क्रमांक 3 (अंशतः) च्या संदर्भात आव्हान दिले आहे.

7.1 विद्वत लवाद न्यायालयाने करार संपुष्टात आल्यानंतर/रद्द केल्यावर सुरक्षा बँक ठेवी जप्त करण्याबाबतचा दावा क्रमांक 33 आणि 34 फेटाळला. आय. आर. सी. ओ. एन. चा प्रतिवाद दावा क्रमांक 3 हा एन. बी. सी. सी. ला दिलेल्या विविध आगाऊ रकमेवरील व्याजासाठी विशेषतः, दोन विशिष्ट आगाऊ रकमेच्या संदर्भात (1) विशेष आगाऊ रक्कम आणि (2) उपकरणांच्या हायपोथेकेशनसाठी आगाऊ रक्कम एकूण रु. 3,65,38,806/- च्या रकमेसाठी होता. विद्वत लवाद न्यायालयाने प्रतिवाद दावा क्रमांक 3 ला परवानगी दिली आणि आयआरसीओएनला विशेष आगाऊ रकमेवर व्याज आणि उपकरणांच्या हायपोथेकेशनच्या विरोधात आगाऊ रकमेच्या बाजूने

वार्षिक 18 टक्के दराने व्याज दिले. उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने हे अपील अंशतः मंजूर केले आहे आणि विशेष आगाऊ रकमेबाबत आतापर्यंत 18 टक्के दराने इरकॉनच्या बाजूने व्याज देण्यास परवानगी दिली आहे.

7. 2 विद्वत लवाद न्यायालयाने नोंदवलेल्या निष्कर्षांचा विचार करताना आणि संबंधित पक्षांच्या वतीने हजर असलेल्या विद्वान विधीज्ञानी मांडलेल्या म्हणण्याचे अवलोक करताना, कराराच्या संबंधित कलमांचा, विशेषतः कलम क्रमांक 17.4,59.1,60.1 चा संदर्भ घेणे आवश्यक आहे, ते खालीलप्रमाणे आहेत:

"कराराची वेळ किंवा आवश्यकता:

17. 4 निश्चित केलेल्या तारखेपर्यंत किंवा वाढवलेल्या तारखेपर्यंत कामे पूर्ण करण्याची वेळ हा कराराचा सार मानला जाईल आणि जर कंत्राटदार विहित केलेल्या वेळेच्या आत कामे पूर्ण करण्यात अयशस्वी ठरला तर कंत्राटदाराद्वारे कामे पूर्ण केली जाऊ शकतात असे जर 'इरकॉन' कंपनीचे समाधान झाले तर ते काम पूर्ण करेल. त्यानंतर वाजवीपणे कमी कालावधी, इतर कोणत्याही अधिकाराचा किंवा त्या वतीने

उपलब्ध असलेल्या उपायाचा पूर्वग्रह न बाळगता, कंत्राटदार प्रत्येक आठवड्यासाठी किंवा आठवड्याच्या काही भागासाठी कामाच्या कंत्राटी मूल्याच्या एक टक्क्याच्या समतुल्य रक्कम निश्चित केलेल्या निर्धारित नुकसानभरपाई करण्याचा हक्कदार असेल आणि कंत्राटदाराला प्रकल्प व्यवस्थापक ठरवितो तशी आणखी मुदतवाढ द्या. कंत्राटदाराद्वारे कामे पूर्ण केली जाऊ शकतात असे कंपनीचे (आय. आर. सी. ओ. एन.) समाधान न झाल्यास आणि कंत्राटदाराने वर नमूद केल्याप्रमाणे परवानगी दिलेल्या मुदतवाढीच्या आत कामे पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्यास, कंपनीला (आय. आर. सी. ओ. एन.), त्या वतीने उपलब्ध असलेल्या इतर कोणत्याही अधिकाराचा किंवा उपायाचा पूर्वग्रह न बाळगता, जरी वास्तविक नुकसान अशा चुकीमुळे झाले आहे किंवा नाही तरी कंत्राटदाराच्या सुरक्षा ठेवीचा वापर करण्याचा आणि करार रद्द करण्याचा अधिकार असेल.

करार रद्द करण्यासाठी कंपनीचा अधिकार (इरकॉन):

59. 1 कंपनीच्या (आय. आर. सी. ओ. एन.) मते, निधीच्या कमतरतेमुळे किंवा कोणत्याही कारणास्तव काम थांबवणे आवश्यक झाले तर कोणत्याही वेळी करार निश्चित करण्याचा आणि संपुष्टात आणण्याचा अधिकार कंपनीला (आय. आर. सी. ओ. एन.) असेल, अशा परिस्थितीत स्थळावरील मान्यताप्राप्त साहित्याचे आणि कंत्राटदाराने आजपर्यंत केलेल्या कामाचे मूल्य करारात निर्दिष्ट केलेल्या दरानुसार पूर्ण दिले जाईल. अशा निर्णयाची कंपनीकडून (आय. आर. सी. ओ. एन.) लेखी सूचना आणि त्यामुळे त्याचे कारण हा त्याचा निर्णायक पुरावा असेल.

कंत्राटदाराच्या नुकसानास जबाबदार असलेल्या कराराची मुदतवाढ:

60. 1 जर कंत्राटदाराने:-

i. नादार किंवा दिवाळखोर होणे किंवा

II.त्याच्या कर्जदारांच्या बाजूने व्यवस्था करणे किंवा नियुक्त करणे, किंवा त्याच्या कर्जदारांच्या तपासणी समितीच्या अंतर्गत करार पूर्ण करण्यास सहमत होणे, किंवा

iii.कंपनी किंवा महामंडळ असल्याने, दिवाळखोरी (एकत्रीकरण किंवा पुनर्बांधणीच्या उद्देशाने ऐच्छिक परिसमापन व्यतिरिक्त), किंवा

IV.त्याच्या वस्तूवर किंवा मालमत्तेवर कामांवर अंमलबजावणी आकारली गेली आहे, किंवा

5. या अटीच्या कलम 7 मध्ये दिलेल्या तरतुदींव्यतिरिक्त करार किंवा त्याचा कोणताही भाग नियुक्त करणे, किंवा

vi.करार सोडून द्या, किंवा

vii.प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या सूचनांकडे सातत्याने दुर्लक्ष करा किंवा कराराच्या कोणत्याही तरतुदीचे उल्लंघन करा किंवा

viii.मान्य केलेल्या कामाच्या कार्यक्रमाचे करारनिविष्ट अवधि

10 टक्क्यांच्या फरकाने पालन करण्यात अयशस्वी होणे, किंवा

ix. सदर साहित्य किंवा कामे अटीनुसार नाकारण्यात आली आहेत किंवा नाकारण्यात आली आहेत या संदर्भात प्रकल्प व्यवस्थापकाकडून नोटीस मिळाल्यानंतर, त्या ठिकाणाहून साहित्य काढून टाकण्यात किंवा खाली खेचण्यात आणि काम बदलण्यात अयशस्वी होणे, किंवा

x. या अटीनुसार आवश्यकतेनुसार सक्षम किंवा अतिरिक्त कर्मचारीवर्ग आणि कामगार नियुक्त करण्यासाठी पावले उचलण्यात अयशस्वी होणे, किंवा

xi. प्रकल्प व्यवस्थापक किंवा प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या प्रतिनिधीला या अटीनुसार आवश्यक असलेल्या कामांची किंवा त्याच्या कोणत्याही भागाची तपासणी करण्यासाठी योग्य सुविधा परवडत नाहीत, किंवा

xii. या किंवा इतर कोणत्याही कराराच्या अंमलबजावणीच्या संबंध स्वतः किंवा त्याचा भागीदार, एजंट किंवा नोकराद्वारे इरकॉनच्या कर्मचाऱ्याच्या कोणत्याही अधिकाऱ्याला किंवा त्याच्या किंवा त्याच्या वतीने असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीला

कोणतीही लाच, कमिशन, भेटवस्तू किंवा लाभ देण्याचे वचन देणे, देणे किंवा देणे.

त्यानंतर आणि यापैकी कोणत्याही प्रकरणात, कंपनीच्या वतीने प्रकल्प व्यवस्थापक (आय. आर. सी. ओ. एन.) कंत्राटदाराला त्या संदर्भात लेखी नोटीस पाठवू शकतो आणि जर कंत्राटदार त्याच्याकडे अशी नोटीस पाठवल्यानंतर 7 दिवसांच्या आत काम भरपाई करणे सक्षम असेल तोपर्यंत त्याची चूक भरून काढण्यासाठी आणि काम चालू ठेवण्यासाठी किंवा प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या संपूर्ण समाधानासाठी वर नमूद केलेल्या निर्देशांचे पालन भरपाई करणेसाठी पुढे गेला नाही तर कंपनीला (आय. आर. सी. ओ. एन.) प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या हाताखाली 48 तासांची लेखी नोटीस दिल्यानंतर (कंत्राटदाराला अशा सूचनेत निर्दिष्ट केलेल्या संपूर्ण किंवा कोणत्याही भागातून किंवा भागातून काढून टाकण्यासाठी) कंत्राट टाळल्याशिवाय किंवा कंत्राटदाराला त्याच्या कोणत्याही जबाबदाऱ्या किंवा जबाबदाऱ्यांमधून मुक्त करण्याचा अधिकार असेल.

कराराअंतर्गत आणि खालीलपैकी कोणतेही किंवा अनेक अभ्यासक्रम स्वीकारा.

करार रद्द करणे, ज्यापैकी प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या हाताखाली कंत्राटदाराला लेखी नोटीस देणे हा निर्णायक पुरावा असेल, अशा परिस्थितीत कंत्राटदाराची सुरक्षा ठेव (आय. आर. सी. ओ. एन.) कंत्राटदाराकडून कोणत्याही रकमेची वसुली करण्याच्या अधिकारावर पूर्वग्रह न ठेवता आय. आर. सी. ओ. एन. कंपनीकडे जप्त केली जाईल, ज्याद्वारे इतर कोणत्याही संस्थेद्वारे कामाची स्पर्धा करण्याचा खर्च कंत्राटदाराच्या मूल्यापेक्षा जास्त असेल.

ब) कामे किंवा त्यांचा कोणताही भाग, आवश्यक श्रम आणि सामग्रीच्या वापराद्वारे, ज्याच्या खर्चात शिसे, उचल, मालवाहतूक, पर्यवेक्षण आणि सर्व आनुषंगिक शुल्कांचा समावेश असेल, ती पार पाडणे आणि प्रकल्प व्यवस्थापकाने प्रमाणित केलेली रक्कम अंतिम आणि कंत्राटदारावर बंधनकारक असेल अशा खर्चासह कंत्राटदाराला पैसे देणे आणि कंत्राटदाराच्या अटीनुसार कंत्राटदाराने कामे केली

आहेत असे कंत्राटदाराला श्रेय देणे आणि कंत्राटदाराला जमा करावयाच्या रकमेच्या संदर्भात प्रकल्प व्यवस्थापकाचे प्रमाणपत्र अंतिम असेल आणि कंत्राटदारावर बंधनकारक असेल

क) कंत्राटदाराने अंमलात आणलेल्या कामाचे मोजमाप करणे आणि कंत्राटदाराच्या जोखमीवर आणि खर्चावर इतर कंत्राटदाराद्वारे उर्वरित काम पूर्ण करणे, अशा परिस्थितीत कंत्राटदाराला दिलेल्या रकमेपेक्षा जास्त खर्च झालेला असेल, जर कंत्राटदाराच्या अटीनुसार कामे त्याने केली असती, तर ज्याची अतिरिक्त रक्कम प्रकल्प व्यवस्थापकाने प्रमाणित केली असेल ती अंतिम असेल आणि कंत्राटदारावर बंधनकारक असेल आणि ती कंत्राटदाराद्वारे भरली जाईल आणि कंत्राटदाराच्या अंतर्गत कंपनी (इरकॉन) द्वारे त्याला देय असलेल्या कोणत्याही पैशातून किंवा अन्यथा किंवा त्याच्या सुरक्षा ठेव वजा केली जाऊ शकते. परंतु नेहमी असे सांगितले गेले आहे की ज्या कोणत्याही परिस्थितीत कंपनीला (इरकोन) प्रदान केलेले कोणतेही अधिकार वापरण्यायोग्य झाले

असतील आणि ते लागू होणार नाहीत. त्याचा वापर न केल्यास, त्यातील कोणत्याही अटींची माफी होणार नाही आणि कंत्राटदाराने भविष्यातील कोणत्याही प्रकरणात चूक केल्यास अशा अधिकारांचा वापर केला जाऊ शकतो, ज्यासाठी त्याचे भूतकाळातील आणि भविष्यातील दायित्व अप्रभावित राहील.

अभिलेखातील सामग्रीचा विचार करून आणि पुराव्याचे अवलोकन केल्यावर, लवाद न्यायाधिकरणाने असे निरीक्षण नोंदवले की कलम 60.1 अंतर्गत करार रद्द करणे, करार रद्द करणे/करार संपुष्टात आणणे हे कलम 17.4 अंतर्गत न्याय्य होते आणि त्याद्वारे एन. बी. सी. सी. चा दावा क्रमांक 33 आणि 34 नाकारला आहे, जे सुरक्षा बँक ठेवी जप्त करण्याच्या संदर्भात होते. विद्वत्तापूर्ण एकल न्यायाधीश तसेच उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने विद्वत्तापूर्ण लवाद न्यायाधिकरणाने दावा 'क्रमांक 33' आणि '34' इतर गोष्टींबरोबरच फेटाळत दिलेला निर्णय या आधारावर रद्द केला आहे की एकदा लवाद न्यायाधिकरणाने असा निष्कर्ष काढला की कलम 60.1 लागू करण्यात 'इरकॉन' न्याय्य नव्हता, त्यानंतर लवाद न्यायाधिकरणाला कलम 17.4 ची मदत घेण्यास मोकळीक नव्हती आणि

म्हणूनच, लवाद लवादाने दावा 'क्रमांक 33' आणि 34 नाकारणे न्याय्य ठरले नाही, जे खंड 17.4 अंतर्गत असू शकणारे रोखे जप्तीशी संबंधित होते.

तथापि, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की कलम 17.4 च्या लागू होण्यावर आणि/किंवा कलम 17.4 अंतर्गत करार रद्द करण्यावर लवाद न्यायाधिकरणाने नोंदवलेला निष्कर्ष विद्वान एकल न्यायाधीशाने किंवा उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने बाजूला ठेवला नाही आणि म्हणूनच, कलम 17.4 च्या लागू होण्यावर लवाद लवादाने नोंदवलेले निष्कर्ष अंतिम झाले आहेत. करार रद्द करण्यात इरकॉनला न्याय्य ठरवण्यात आले होते का, हे एकतर कलम 60.1 अंतर्गत किंवा कलम 17.4 अंतर्गत असू शकते, याचा विचार करताना विद्वत्तापूर्ण लवाद पूर्णपणे न्याय्य होता. अन्यथा, अभिलेखातील साहित्य आणि अगदी 21.02.1994 तारखेच्या सूचनेवरून आणि त्यानंतरच्या 07.03.1994 तारखेच्या सूचनेवरूनही, कंत्राटदाराकडून पुढील मुदतवाढीच्या आतही काम पूर्ण होऊ शकले नाही याबद्दल इरकॉनचे समाधान झाले आहे याबद्दल आम्ही समाधानी आहोत. कलम 17.4 मध्ये अशी तरतूद आहे की, कंत्राटदाराद्वारे कामे पूर्ण केली जाऊ शकतात असे जर कंपनीचे (आय. आर. सी. ओ. एन.) समाधान झाले नाही आणि

कंत्राटदाराने परवानगी दिलेल्या मुदतवाढीच्या आत कामे पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्यास, आय. आर. सी. ओ. एन. ला, त्या संदर्भात उपलब्ध असलेल्या इतर कोणत्याही अधिकाराचा किंवा उपायाचा पूर्वग्रह न बाळगता, कंत्राटदाराच्या सुरक्षा बँक ठेवीचा वापर करण्याचा आणि अशा डिफॉल्टमुळे प्रत्यक्ष नुकसान झाले असो वा नसो, करार रद्द करण्याचा अधिकार असेल. अगदी कलम 60.1 मध्ये देखील तरतूद आहे. कंत्राटदाराच्या थकव्यामुळे झालेला करार निश्चित भरपाई करणोठी. त्यात अशी तरतूद आहे की जर कंत्राटदाराने करार सोडून दिला असेल किंवा प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या सूचनांकडे सातत्याने दुर्लक्ष केले असेल किंवा कराराच्या कोणत्याही तरतुदींचे उल्लंघन केले असेल तर कंपनीच्या वतीने प्रकल्प व्यवस्थापक कंत्राटदाराला त्या संदर्भात लेखी नोटीस पाठवू शकतो आणि जर कंत्राटदाराने अशी नोटीस त्याला दिल्यानंतर 7 दिवसांच्या आत काम करणे आणि काम चालू ठेवणे किंवा प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या संपूर्ण समाधानासाठी वर नमूद केलेल्या निर्देशांचे पालन करणे शक्य असेल तोपर्यंत त्याची चूक भरून काढण्यासाठी पुढे गेले नाही तर कंपनीला (इरकोन) प्रकल्प व्यवस्थापकाच्या हाताखाली 48 तासांची लेखी नोटीस दिल्यानंतर (कंत्राटदाराला संपूर्ण किंवा अशा सूचनेत निर्दिष्ट केलेल्या कोणत्याही भागातून किंवा भागातून काढून

टाकण्याचा) हक्क असेल. त्यात पुढे अशी तरतूद आहे की अशा परिस्थितीत आयआरसीओएनच्या वतीने प्रकल्प व्यवस्थापक करार रद्द करण्याचा हक्कदार असेल, अशा परिस्थितीत कंत्राटदाराकडून काम पूर्ण करण्याचा खर्च इतर कोणत्याही संस्थेद्वारे कंत्राटदाराच्या मूल्यापेक्षा जास्त असेल अशी कोणतीही रक्कम वसूल करण्याच्या आयआरसीओएनच्या अधिकारावर पूर्वग्रह न प्रतिभूति ठेव ठेव आयआरसीओएनकडे जप्त केली जाईल.

7.3) अशा प्रकारे, कलम 17.4 आणि 60.1 अंतर्गत, कंत्राटदाराने काम पूर्ण करण्यात अयशस्वी झाल्यास, आय. आर. सी. ओ. एन. ने करार रद्द करणे आणि प्रतिभूति ठेव करणे न्याय्य आहे. पुनरावृत्तीची किंमत मोजून असे दिसून आले आहे की लेखी लवाद न्यायाधिकरणाने नोंदवलेल्या संपूर्ण पुराव्याचे कौतुक केल्यावर, कंत्राटदार निर्धारित वाढीव कालावधीतही काम पूर्ण करण्यात अपयशी ठरला आणि त्याने काम देखील सोडून दिले आणि त्यामुळे करार रद्द करण्यात इरकोन न्याय्य ठरला. वर पाहिल्याप्रमाणे या निष्कर्षाला अंतिम रूप मिळाले आहे. त्यामुळे, आय. आर. सी. ओ. एन. ने रोखे बँक ठेवी करणे पूर्णपणे न्याय्य होते आणि म्हणूनच, आय. आर. सी. ओ. एन. ने रोखे बँक ठेवी करण्याच्या संदर्भात केलेला दावा क्रमांक 33 आणि 34 नाकारण्यात लव्हर्ड आर्बिट्रल ट्रिब्युनल पूर्णपणे न्याय्य होते. लर्नड

आर्बिट्रल ट्रिब्युनलने दावा क्रमांक .33 आणि 34 नाकारून दिलेला निकाल बाजूला सारून उच्च न्यायालयाचे विद्वान एकल न्यायाधीश तसेच विभागीय खंडपीठ या दोघांनीही गंभीर चूक केली आहे. आमचे असे मत आहे की विद्वान एकल न्यायाधीशांनी लवाद कायद्याच्या कलम 34 अंतर्गत आपल्या अधिकारक्षेत्रात मर्यादा ओलांडली आणि उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने चुकीच्या पद्धतीने पुष्टी केलेला दावा क्रमांक .33 आणि 34 नाकारण्यावर विद्वान लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला तर्कशुद्ध निर्णय रद्द केला आणि रद्द केला.

7.4) या परिस्थितीत, विद्वत्तापूर्ण एकल न्यायाधीश तसेच उच्च न्यायालयाच्या खंडपीठाने विद्वत्तापूर्ण लवाद न्यायाधिकरणाने दावा Nos.33 आणि 34 नाकारून दिलेला निर्णय रद्द करून बाजूला सारून दिलेला आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेश रद्द करण्यास आणि बाजूला सारण्यास पात्र आहे आणि विद्वत्तापूर्ण लवाद न्यायाधिकरणाने दावा क्रमांक .33 आणि 34 नाकारून दिलेला निर्णय पुनर्संचयित करणे आणि कायम ठेवणे आवश्यक आहे.

7. 5) आता, विभागीय खंडपीठाने पुष्टी केलेल्या विद्वान एकल न्यायाधीशांनी, साधनसामग्रीच्या काल्पनिक रचनेसाठी आगाऊ 18 टक्के

व्याज देऊन लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला निर्णय रद्द करणे आणि रद्द करणे, याच्या संदर्भात, सुरुवातीला, हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने, करार/करारामध्ये अशी कोणतीही अट नाही या कारणावरून साधनसामग्रीच्या काल्पनिक रचनेसाठी लवाद लवादाने आगाऊ दिलेले व्याज रद्द करून आणि रद्द करून, विद्वान एकल न्यायाधीशाने दिलेला आदेश कायम ठेवला आहे. तथापि, उच्च न्यायालयाने लवाद कायद्याच्या कलम 31 (7) (अ) चा अजिबात विचार केला नाही, जे लवादाला परवानगी देते की पक्षकारांनी अन्यथा सहमती दर्शविल्याशिवाय, जेथे आणि जोपर्यंत लवादाचा निर्णय पैसा भरण्यासाठी आहे, लवाद न्यायाधिकरण ज्या रकमेसाठी निर्णय व्याज म्हणून दिला जातो, त्या रकमेमध्ये, कारवाईचे कारण उद्धवलेल्या तारखेपासून आणि ज्या तारखेस निर्णय दिला जातो त्या तारखेपर्यंतच्या संपूर्ण किंवा कोणत्याही भागासाठी, त्याला वाजवी वाटेल अशा दराने समाविष्ट करू शकते. अशा प्रकारे, करारांतर्गत विशिष्ट निर्बंध नसल्यास, लवाद/लवाद न्यायाधिकरणासाठी प्रलंबित रकमेचे व्याज देणे नेहमीच खुले असते. या प्रकरणात या न्यायालयाने समान प्रश्नावर विचार केला. **रवीची अँड कंपनी (वरील)**. या निर्णयात असे दिसून आले आहे की, आणि या न्यायालयाने असे मत मांडले की मध्यस्थाला

व्याज देण्याचा अधिकार आहे, जोवर तो देण्यास विशेषतः प्रतिबंधित केला जात नाही आणि अडथळा स्पष्ट आणि विशिष्ट असणे आवश्यक आहे. या निर्णयात, असे निरीक्षण नोंदवले गेले आहे आणि असे म्हटले गेले आहे की व्याज प्रलंबित ठेवण्याचे दायित्व उद्भवते कारण दावेदाराला त्याचा हक्क असल्याचे आढळून आले आहे आणि लवादाच्या प्रलंबिततेमुळे, म्हणजे प्रलंबित प्रलंबिततेमुळे त्याला त्या थकबाकीपासून दूर ठेवण्यात आले होते.

या न्यायालयाने उपरोक्त निर्णयात दिलेल्या कायद्याला लागू करताना, एकदा असे आढळून आले की आगाऊ रक्कम उपकरणांच्या काल्पनिक रचनेसाठी दिली गेली होती आणि त्यानंतर जेव्हा लवाद न्यायाधिकरणाने उपकरणांच्या काल्पनिक रचनेसाठी आगाऊ रकमेवर व्याज दिले, तेव्हा लवाद कायद्याच्या कलम 34 अंतर्गत असलेल्या अधिकारांचा वापर करताना विद्वान एकल न्यायाधीशांनी आणि अगदी उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठानेही त्यात हस्तक्षेप करण्याची आवश्यकता नव्हती. लवाद कायद्याच्या कलम 37 अंतर्गत अधिकारांचा वापर करणे. तथापि, त्याच वेळी 18 टक्के दराने व्याज देणे ही जास्त बाजू असल्याचे म्हटले जाऊ शकते. प्रकरणाची तथ्ये आणि परिस्थिती पाहता, जर उपकरणांच्या

काल्पनिक रचनेसाठी आगाऊ 12 टक्के दराने व्याज दिले गेले, तर ते वाजवी व्याज असल्याचे म्हटले जाऊ शकते.

8. वरील बाबी लक्षात घेऊन आणि वर नमूद केलेल्या कारणांमुळे, सध्याचे अपील यशस्वी होते. 33 आणि 34 क्रमांकाचा दावा फेटाळणारा लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला निर्णय रद्दबातल ठरवणारा आणि रद्दबातल ठरवणारा विद्वत्तापूर्ण एकल न्यायाधीश तसेच उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने दिलेला आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेश याद्वारे रद्द केला जातो आणि बाजूला ठेवला जातो आणि लवाद न्यायाधिकरणाने 33 आणि 34 क्रमांकाचा दावा फेटाळणारा निर्णय याद्वारे पुनर्संचयित केला जातो. यंत्रसामग्रीच्या हायपोथेकेशनसाठी आगाऊ रकमेवर 18 टक्के व्याज देणारा लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेला निर्णय रद्द करणे आणि रद्द करणे या संदर्भात उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने दिलेल्या निर्णयाला आणि आदेशाला दुजोरा देताना दिलेला आक्षेपार्ह निर्णय आणि आदेश याद्वारे रद्द केला जातो आणि बाजूला ठेवला जातो आणि लवाद न्यायाधिकरणाने उपकरणांच्या हायपोथेकेशनसाठी आगाऊ रकमेवर व्याज देणारा निर्णय याद्वारे पुनर्संचयित केला जातो, तथापि, लवाद न्यायाधिकरणाने दिलेल्या उपकरणांच्या हायपोथेकेशनसाठी आगाऊ रकमेवर 18 टक्क्यांऐवजी 12 टक्के

लवादाने व्याज दिले जाईल या बदलासह. त्यानुसार सध्याच्या अपीलाला उपरोक्त मर्यादेपर्यंत परवानगी आहे. तथापि, खटल्यातील तथ्ये आणि परिस्थितीनुसार, खर्चाबाबत कोणताही आदेश नसेल.

अंकित ज्ञान

अपीलाला परवानगी देण्यात आली.

(सहाय्यक: अभिषेक प्रताप सिंग आणि महेंद्र यादव, एल. सी. आर. ए.)

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X